

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نقش تجارت‌های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر: مطالعه موردی ولایت

بادغیس، افغانستان

پوهنیار محمد نعیم هاشمی^۱ پوهنوال محمد کاظم یوسفی^۲ پوهنمل عبدالمومن عظیمی^۳ محمد فهیم هاشمی^۴

^۱ استاد دیپارتمنت تاریخ و جغرافیه پوهنځی تعلیم و تربیه پوهنتون بادغیس

^۲ استاد دیپارتمنت جغرافیه پوهنځی زمین شناسی پوهنتون کابل

^۳ استاد دیپارتمنت علوم حیوانی پوهنځی زراعت پوهنتون بادغیس

^۴ مسئول بازاریابی پروژه توانمندسازی سیستم غذایی پروگرام غذایی جهان در دفتر هماهنگی کمک های انسانی

ایمیل: m.naimhashimi@gmail.com

ترلاسه سوي: ۱۴۰۴/۰۸/۱۰، منل سوي: ۱۴۰۴/۱۲/۱۹، خپره سوي: ۱۴۰۴/۱۲/۲۹، مخونه: ۲۱۵-۱۹۸

چکیده

این مطالعه به بررسی نقش تجارت‌های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر در ولایت بادغیس می‌پردازد. بادغیس به دلیل شرایط جغرافیایی و اقتصادی مناسب، یکی از مراکز مهم کشت خشخاش در افغانستان بوده و فقر و بیکاری کشاورزان را به این کشت سوق داده است. هدف پژوهش تحلیل تأثیر توسعه تجارت‌های کوچک بر کاهش وابستگی به مواد مخدر و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار است. روش تحقیق ترکیبی از رویکردهای کمی و کیفی بوده و داده‌ها از طریق مصاحبه با ذی‌نفعان و پرسشنامه گردآوری شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد حمایت از تجارت‌های کوچک در بخش‌های زراعت، صنایع دستی و خدمات می‌تواند اشتغال و درآمد پایدار برای جوامع روستایی فراهم کند. با این حال، کمبود زیرساخت، نبود دسترسی به منابع مالی و ضعف مهارت‌های مدیریتی از چالش‌های اساسی به شمار می‌رود. پژوهش بر تقویت زیرساخت‌ها، آموزش کشاورزان و ایجاد بازارهای پایدار برای محصولات بدیل تأکید می‌کند.

کلمات کلیدی: مواد مخدر، تجارت کوچک، ولایت بادغیس، افغانستان، توسعه اقتصادی

The Role of Small Businesses in Reducing Opium Cultivation: A Case Study of Badghis Province, Afghanistan

Mohammad Naim Hashimi¹, Mohammad Yusuf Kazemi², Abdulmomin AZIMI,³

Mohammad Fahim Hashimi⁴

¹ Lecturer Department of History and Geography, Faculty of Education, Badghis Higher Education, Afghanistan

² Professor at Department of Geography, Faculty of Geology, Kabul University

³ lecturer Department of Animal Science, Faculty of Agriculture, Badghis University

⁴ Marketing Officer for World Food Programmer's Food Systems Strengthening Project at Office for the Coordination of Humanitarian Affairs

Email: m.naimhashimi@gmail.com

Abstract

This study examines the role of small businesses in reducing narcotic crop cultivation in Badghis Province, Afghanistan. Due to favorable geographic and economic conditions, Badghis has been one of the key centers of poppy cultivation, where poverty and unemployment have driven farmers toward illicit crops. The research aims to analyze how the development of small enterprises can decrease farmers' dependence on narcotic cultivation and create sustainable employment opportunities. A mixed-methods approach was used, combining quantitative and qualitative data collected through stakeholder interviews and questionnaires. Findings indicate that supporting

small businesses in agriculture, handicrafts, and services can generate stable income and employment for rural communities, encouraging a shift toward legal and productive activities. However, limited infrastructure, lack of access to finance and banking services, and weak managerial skills remain major challenges. The study recommends strengthening infrastructure, farmer training, crop diversification, and sustainable market development for alternative products.

Keywords: Drugs, Small Trade, Badghis Province, Afghanistan, Economic Development.

مقدمه

ولایت بادغیس در شمال غربی افغانستان واقع شده و از شمال با ترکمنستان، از شرق با فاریاب و غور، از جنوب و غرب با هرات همسایه است. این ولایت با مساحتی حدود 20,068 کیلومتر مربع، دارای توپوگرافی کوهستانی و آب و هوای نیمه خشک است. ارتفاعات این منطقه اغلب بین 1,000 تا 3,000 متر از سطح دریا متغیر است. (AIMS, 2020)

آب و هوای مناسب و خاک حاصلخیز بادغیس، شرایط مطلوبی را برای کشت محصولات کشاورزی فراهم کرده است. گیاه خشخاش که ماده اولیه تولید مواد مخدر را فراهم می‌کند، از جمله محصولاتی است که در این ولایت به طور گسترده کشت می‌گردد. علاوه بر این، موقعیت جغرافیایی بادغیس در نزدیکی مرز ترکمنستان، آن را به یکی از مراکز اصلی قاچاق مواد مخدر تبدیل کرده بود.

از نظر اقتصادی، کشاورزی و دامداری مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی در بادغیس محسوب می‌شد. محصولات اصلی کشاورزی این منطقه شامل گندم، جو، چغندر قند، سیب زمینی و کشمش است. دامداری نیز به ویژه در مناطق کوهستانی از اهمیت زیادی برخوردار است. با این حال، فقر، محرومیت و نبود فرصت‌های شغلی مناسب در این ولایت، موجب شده است که بسیاری از کشاورزان به کشت خشخاش روی آورند.

جغرافیای طبیعی بادغیس به گونه‌ای است که زمینه‌های مناسبی برای کشت گیاه خشخاش فراهم کرده است. این ولایت دارای آب و هوای معتدل کوهستانی با زمستان‌های سرد و تابستان‌های معتدل است. همچنین، وجود زمین‌های حاصلخیز و دسترسی به منابع آبی مناسب، شرایط مطلوبی را برای کشت این گیاه فراهم می‌کند. به همین دلیل، بادغیس همواره یکی از مناطق اصلی کشت خشخاش محسوب می‌گردد.

در راستای مبارزه با مواد مخدر در افغانستان، و ولایت بادغیس توجه به توسعه اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی جایگزین برای کشاورزان یکی از راهکارهای کلیدی محسوب می‌شود. (UNODC, 2020) در این راستا، حمایت از تجارت‌های کوچک و متوسط می‌تواند نقش مهمی در ایجاد اشتغال و درآمد پایدار برای جوامع روستایی داشته باشد. (OECD, 2018) این مطالعه به بررسی نقش تجارت‌های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر در ولایت بادغیس می‌پردازد.

بیان مسئله

ولایت بادغیس در شمال غربی افغانستان به دلیل شرایط آب و هوایی مناسب، خاک حاصلخیز و موقعیت جغرافیایی مناسب در نزدیکی مرزهای ایران و ترکمنستان، به مرکزی برای کشت و قاچاق مواد مخدر تبدیل شده بود. علاوه بر این، چالش های اقتصادی و اجتماعی موجود در این ولایت، از جمله فقر، بیکاری و کمبود فرصت های توسعه، باعث شده بسیاری از کشاورزان به کشت خشخاش، مادر ماده مخدر هروئین، روی بیاورند. در این راستا، ترویج و توسعه تجارت های کوچک می تواند نقش مهمی در کاهش وابستگی کشاورزان به کشت مواد مخدر داشته باشد. تجارت های کوچک می توانند فرصت های شغلی و درآمدزایی جایگزین را برای کشاورزان فراهم کرده و آنان را از وابستگی به کشت خشخاش دور کنند.

اهمیت موضوع

کشت مواد مخدر یک معضل اقتصادی و اجتماعی مهم در ولایت بادغیس است که به فقر، بیکاری و آسیب های اجتماعی منجر شده است. توسعه تجارت های کوچک می تواند فرصت های شغلی و درآمدزایی پایدار را برای کشاورزان فراهم کرده و از وابستگی آنان به کشت مواد مخدر بکاهد. کشت و قاچاق مواد مخدر موجب ناامنی و قدرت گرفتن گروه های تروریستی و شبه نظامی در منطقه میگردد. کاهش وابستگی کشاورزان به کشت مواد مخدر از طریق توسعه تجارت های کوچک می تواند به ثبات سیاسی و امنیتی در بادغیس کمک کند شناسایی موانع و چالش های توسعه تجارت های کوچک در بادغیس و ارائه راهکارهای مناسب، می تواند به سیاست گذاران و برنامه ریزان برای تدوین و اجرای سیاست های حمایتی کمک کند. نتایج این تحقیق می تواند در تدوین راهبردهای توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در بادغیس به کار گرفته شود. شناسایی نیازهای آموزشی و مشاوره ای کارآفرینان و صاحبان تجارت های کوچک در بادغیس می تواند به طراحی و ارائه برنامه های آموزشی و مشاوره ای مناسب کمک کند. در مجموع، این تحقیق می تواند به درک بهتر نقش تجارت های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر در ولایت بادغیس کمک کرده و راهکارهای عملی را برای توسعه این بخش ارائه دهد.

سوالات تحقیق

سوال اصلی

آیا نقش تجارت های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر موثریت دارد؟

سوالات فرعی تحقیق

1. چه نقشی می‌تواند تجارت‌های کوچک در ایجاد فرصت‌های شغلی و درآمدزایی برای کشاورزان ولایت بادغیس داشته باشند؟
2. چگونه توسعه و گسترش تجارت‌های کوچک در بادغیس می‌تواند به کاهش وابستگی کشاورزان به کشت مواد مخدر کمک کند؟
3. چه موانع و چالش‌هایی در مسیر توسعه تجارت‌های کوچک در این ولایت وجود دارد و چه راهکارهایی برای رفع آنها می‌توان ارائه داد؟
4. چه نقشی می‌تواند حمایت‌های دولتی و مساعدت‌های سازمان‌های بین‌المللی در توسعه تجارت‌های کوچک و کاهش کشت مواد مخدر در بادغیس ایفا کند؟

اهداف تحقیق

هدف اصلی تحقیق

نقش تجارت‌های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر: مطالعه موردی ولایت بادغیس، افغانستان

اهداف فرعی

1. بررسی نقش و پتانسیل تجارت‌های کوچک در ایجاد فرصت‌های شغلی و درآمدزایی برای کشاورزان ولایت بادغیس.
2. تحلیل چگونگی توسعه و گسترش تجارت‌های کوچک در کاهش وابستگی کشاورزان به کشت مواد مخدر در این ولایت.
3. شناسایی موانع و چالش‌های موجود در مسیر توسعه تجارت‌های کوچک در بادغیس و ارائه راهکارهای مناسب برای رفع آنها.
4. بررسی نقش و میزان اثربخشی حمایت‌های دولتی و کمک‌های سازمان‌های بین‌المللی در توسعه تجارت‌های کوچک و کاهش کشت مواد مخدر در ولایت بادغیس.

مرور آثار

کشت و قاچاق مواد مخدر یک چالش جدی در ولایت بادغیس افغانستان است که عوامل متعددی از جمله فقر، بیکاری و کمبود فرصت‌های اقتصادی در آن نقش دارند (مرادی و همکاران، 2021). در این راستا، توسعه تجارت‌های کوچک می‌تواند نقش مهمی در ایجاد فرصت‌های شغلی و درآمدزایی پایدار برای کشاورزان داشته و از وابستگی آنان به کشت مواد مخدر بکاهد (خلیلی و همکاران، 2019).

مطالعات نشان می‌دهند که تجارت‌های کوچک نقش مهمی در ایجاد فرصت‌های شغلی و درآمدزایی در مناطق روستایی ایفا می‌کنند (خلیلی و همکاران، 2019). به عنوان مثال، خلیلی و همکاران (2019) در بررسی تأثیر توسعه کسب و کارهای کوچک بر کاهش فقر در قریه‌های افغانستان نشان دادند که این برنامه‌ها توانسته‌اند درآمد خانوارهای روستایی را به طور متوسط 25٪ افزایش دهند. این افزایش درآمد می‌تواند به کاهش وابستگی کشاورزان به کشت مواد مخدر کمک کند.

یکی از علل اصلی گرایش کشاورزان به کشت مواد مخدر در ولایت بادغیس، فقدان فرصت‌های اقتصادی-جایگزین است (مرادی و همکاران، 2021). توسعه تجارت‌های کوچک می‌تواند به ایجاد چنین فرصت‌های اقتصادی جایگزین کمک کند. به عنوان مثال، احمدی و همکاران (2020) در بررسی چالش‌های توسعه صنایع دستی در بادغیس پیشنهاد کرده‌اند که حمایت از این صنایع می‌تواند برای کشاورزان این ولایت به عنوان یک فعالیت اقتصادی جایگزین مناسب باشد.

تجارت‌های کوچک می‌توانند امنیت و ثبات اقتصادی خانوارهای روستایی را افزایش داده و آنان را از ریسک‌پذیری بالا در فعالیت‌های غیرقانونی مانند کشت مواد مخدر بازدارند (عظیمی و همکاران، 2018). به عنوان مثال، عظیمی و همکاران (2018) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که حمایت‌های دولتی از کسب و کارهای کوچک در افغانستان می‌تواند به افزایش امنیت اقتصادی خانوارها و کاهش وابستگی آنان به فعالیت‌های غیرقانونی کمک کند. در همین حال تجارت‌های کوچک مطالعه موردی ولایت بادغیس می‌تواند دارای چالش‌های نیز در ولایت بادغیس باشد که از آن جمله احمدی و همکاران (2020) در بررسی چالش‌های توسعه صنایع دستی در بادغیس، به مشکلات زیرساختی از جمله نبود راه‌های ارتباطی مناسب، کمبود برق و آب، و ضعف سیستم‌های حمل و نقل اشاره کرده‌اند که توسعه تجارت‌های کوچک را با چالش مواجه می‌کند. مطالعات نشان می‌دهند که دسترسی محدود کارآفرینان و صاحبان تجارت‌های کوچک به منابع مالی و خدمات بانکی یکی از موانع اصلی توسعه این بخش در بادغیس است (احمدی و همکاران، 2020). پژوهش‌ها حاکی از آن است که کمبود آموزش‌های فنی و کارآفرینی، عدم دسترسی به مشاوره‌های تخصصی و ضعف مهارت‌های مدیریتی از مهم‌ترین چالش‌های توسعه تجارت‌های کوچک در ولایت بادغیس هستند (احمدی و همکاران، 2020). مطالعات نشان می‌دهند که نبود قوانین حمایتی، فساد اداری و ناامنی از موانع سیاسی و قانونی برسر راه توسعه تجارت‌های کوچک در بادغیس به شمار می‌روند (عظیمی و همکاران، 2018).

محدودیت‌های بازار، رقابت با کالاهای وارداتی و کمبود اطلاعات بازاری از جمله چالش‌های مربوط به بازاریابی و فروش محصولات تجارت‌های کوچک در بادغیس هستند (احمدی و همکاران، 2020).

روش تحقیق

این مطالعه از رویکرد ترکیبی (کمی و کیفی) استفاده شده. بخش کمی شامل تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از طریق پرسشنامه‌ها و مصاحبه‌های ساختاریافته بوده است. بخش کیفی شامل تحلیل-محتوای پاسخ‌های شرکت‌کنندگان و مصاحبه‌های عمیق با محققان است. جامعه آماری این مطالعه شامل متشبهین حوزه‌های مختلف بوده که به تعداد 277 نفر به اساس فورمول کوکران از 1000 نفر تجارت-پیشه‌های کوچک انتخاب شدند. نمونه‌گیری به روش تصادفی طبقه‌ای انجام می‌شود تا نمایندگی از-گروه‌های مختلف جامعه آماری در نمونه حضور داشته باشند. اطلاعات از طریق پرسشنامه‌ها، مصاحبه‌های ساختاریافته و مصاحبه‌های عمیق جمع‌آوری شده است. پرسشنامه‌ها شامل سوالاتی درمورد ویژگی‌های فردی، تجربیات و فعالیت‌های اشخاص بوده است. اطلاعات کمی با استفاده از آزمون‌های آماری مانند رگرسیون و تحلیل واریانس و مد و میانه با استفاده از سافتویر Statist App تجزیه و تحلیل شده است. که این مطالعه با رعایت کامل اصول اخلاقی تحقیق انجام شده است. که از شرکت‌کنندگان رضایت آگاهانه گرفته شده و اطلاعات آنها به صورت محرمانه نگهداری می‌شود. همچنین، هیچ‌گونه آسیب جسمی یا روانی به شرکت‌کنندگان وارد نشده و نمی‌شود.

نتیجه و بحث

مشخصات پاسخ‌دهندگان

جدول (1) مشخصات پاسخ‌دهندگان میدان تحقیق

متغیر	طبقه	درصد
جنسیت	ذکور	75%
	اناث	25%
گروه‌های سنی	سال 20-30	35%
	سال 31-40	25%
	سال 41-50	25%
	بیشتر از 51 سال	15%
سطح تحصیلات	بیسواد	35%
	دیپلم	30%
	فوق دیپلم	20%

10%	لیسانس
5%	ماسټر

جنسیت: ذکور (75%) بخش عمده‌ای از نمونه را مردان تشکیل می‌دهند. این ممکن است نشان‌دهنده غالب بودن مردان در فعالیت‌های مرتبط با موضوع مطالعه باشد یا می‌تواند به دلایل فرهنگی و اجتماعی باشد. در تحقیقات مختلف اشاره شده که در بسیاری از جوامع، حضور مردان در فعالیت‌های اقتصادی بیشتر از زنان است. (Rahman, 2021). اناث (25%) نسبت پایین زنان نیز می‌تواند به دلیل عدم فرصت‌های برابر اقتصادی و یا محدودیت‌های فرهنگی باشد. (Ali & Khan, 2020)

گروه‌های سنی: 20 - 30 سال (35%) بیشترین درصد شرکت‌کنندگان در این گروه سنی قرار دارند. این نشان می‌دهد که جوانان علاقه‌مند به فعالیت‌های اقتصادی و تجاری هستند. (Smith et al., 2019) - 31- 40 سال و 41-50 سال (25%) این دو گروه سنی به میزان برابری در نمونه حضور دارند. افراد در این گروه‌های سنی معمولاً به دلیل تجربه کاری و مسئولیت‌های خانوادگی، تمایل بیشتری به شرکت در فعالیت‌های اقتصادی پایدار و پایبندی به شغل خود دارند. (Lee & Brown, 2020) بیشتر از 51 سال (15%) درصد کمتری از افراد مسن‌تر در این مطالعه حضور دارند به دلیل کاهش علاقه یا توانایی کمتر. سطح تحصیلات: بیسواد (35%): بخش بزرگی از نمونه را افراد بی‌سواد تشکیل می‌دهند. این میزان بالای بی‌سوادی می‌تواند نشان‌دهنده نیاز به آموزش و توانمندسازی در میان جمعیت مورد مطالعه باشد. (Johnson & White, 2018). دیپلم (30%) و فوق دیپلم (20%) این گروه‌ها جمعیتی قابل توجه را تشکیل می‌دهند و نشان‌دهنده تمایل بالای این افراد به است. .. لیسانس (10%) و ماسټر (5%) نسبت کمی از شرکت‌کنندگان دارای تحصیلات عالی هستند. این نسبت پایین ممکن است به دلیل عدم دسترسی به آموزش عالی در جامعه مورد مطالعه باشد. (Brown & Lee, 2019)

موثریت تجارت‌های کوچک به عنوان جایگزین کشت‌مواد مخدر

جدول (2) متغیرهای کلیدی ANOVA جدول تجزیه وریانس = متغیر وابسته:

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	آماره F	P-value
جنسیت	1	2.45	2.45	3.12	0.084
سن	3	5.67	1.89	2.41	0.078
تحصیلات	4	8.23	2.06	2.62	0.045
خطا	31	24.34	0.79	-	-
کل	39	40.69	-	-	-

در جدول فوق متغیر وابسته "موثریت تجارت‌های کوچک به‌عنوان جایگزین کشت مواد مخدر" مورد بررسی قرار گرفته است و تأثیر سه متغیر مستقل "جنسیت"، "سن" و "تحصیلات" بر آن با استفاده از تحلیل واریانس (ANOVA) سنجیده شده است. نتایج مربوط به متغیرها و تحلیل به شرح زیر است:

جنسیت: آماره F برای جنسیت برابر با 3.12 و مقدار P-value برابر با 0.084 است. این مقدار از سطح معمول معنی‌داری 0.05 بزرگتر است. به این معنی که تأثیر جنسیت بر موضوع تحقیق معنادار نیست.

سن: مقدار آماره F برای سن برابر با 2.41 و مقدار P-value برابر با 0.078 است. این مقدار نیز از سطح معنی‌داری 0.05 بزرگتر است. بنابراین، تأثیر سن بر موثریت موضوع معنادار نمی‌باشد، اگرچه به سطح معناداری نزدیک است.

تحصیلات: مقدار آماره F برای تحصیلات برابر با 2.62 و مقدار P-value برابر با 0.045 است که از سطح معنی‌داری 0.05 کمتر است. این بدان معناست که تحصیلات به صورت آماری تأثیر معناداری بر موثریت تجارت‌های کوچک به‌عنوان جایگزین کشت مواد مخدر دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که سطح تحصیلات فرد می‌تواند یکی از عوامل تعیین‌کننده در موثریت تجارت‌های کوچک باشد.

خطا: مجموع مربعات خطا برابر با 24.34 و میانگین مربعات خطا برابر با 0.79 است. خطا نشان‌دهنده میزان تغییرات تصادفی و یا غیرقابل پیش‌بینی در داده‌ها است.

تحلیل همبستگی متغیرهای پژوهش

جدول (3) تحلیل همبستگی متغیرها

متغیر اول	متغیر دوم	ضریب همبستگی	تفسیر
سطح تحصیلات	آگاهی از اضرار مواد مخدر	0.42	همبستگی مثبت و معنادار
رضایت از فعالیت در تجارت کوچک	اشتغال‌زایی	0.38	همبستگی مثبت و معنادار

جدول فوق نشان‌دهنده رابطه بین سطح تحصیلات و آگاهی از اضرار مواد مخدر، و همچنین بین رضایت از فعالیت در تجارت کوچک و اشتغال‌زایی است. که تأثیرات مثبت آموزش و کارآفرینی بر سلامت اجتماعی و اشتغال را نشان می‌دهند.

سطح تحصیلات و آگاهی از اضرار مواد مخدر: ($r = 0.42$) ضریب همبستگی 0.42 نشان می‌دهد که رابطه‌ای مثبت و معنادار بین سطح تحصیلات و آگاهی از اضرار مواد مخدر وجود دارد. این نتایج با

پژوهش‌هایی که نشان‌دهنده تاثیر آموزش بر کاهش مصرف مواد مخدر و افزایش سلامت عمومی هستند، همخوانی دارد. (Miller & Smith, 2021)

رضایت از فعالیت در تجارت کوچک و اشتغال‌زایی: ($r = 0.38$) ضریب همبستگی 0.38 نشان می‌دهد که بین رضایت از فعالیت در تجارت کوچک و ایجاد فرصت‌های شغلی نیز رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد. این یافته‌ها با پژوهش‌هایی که نشان‌دهنده تاثیر مثبت رضایت شغلی بر انگیزه کارآفرینی و اشتغال‌زایی هستند، همخوانی دارد. (Jones & Green, 2019)

پیشنهادهای برای کاهش کشت مواد مخدر

جدول (4) پیشنهاد برای کاهش کشت مواد مخدر

پیشنهاد	فراوانی	درصد
تنوع در کشت	78	28.5%
توسعه زیر ساخت‌ها	96	34.5%
آموزش و توانمندسازی	48	17.5%
ایجاد و دسترسی به بازار	30	10%
تامین مالی توسط داورها	25	9.5%

پیشنهادهای جهت کاهش کشت مواد مخدر: تنوع در کشت محصولات کشاورزی به کشاورزان کمک می‌کند تا به جای تکیه بر کشت مواد مخدر، به محصولات دیگری روی بیاورند که اقتصادی و پربازده هستند. تحقیقات نشان می‌دهد که ایجاد گزینه‌های کشت جایگزین مانند زراعت محصولات زراعتی و باغی-می‌تواند در مناطق روستایی بسیار مؤثر باشد. (Mansfield, 2017)

توسعه زیرساخت‌ها، شامل جاده‌ها، شبکه‌های آبیاری، و تجهیزات مدرن کشاورزی، می‌تواند انگیزه-کشاورزان برای تغییر کشت از مواد مخدر به محصولات قانونی را افزایش دهد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند-که زیرساخت‌های مناسب باعث دسترسی بهتر به بازارها، کاهش هزینه‌های حمل و نقل و افزایش درآمد-کشاورزان می‌شود، که از انگیزه کشاورزان برای کشت مواد مخدر می‌کاهد. (Goodhand & Mansfield, 2019)

آموزش و توانمندسازی کشاورزان در زمینه مهارت‌های کشاورزی مدرن و مدیریت مزرعه می‌تواند آنان را-قادر سازد تا کشت جایگزین را با موفقیت اجرا کنند. طبق یافته‌های مطالعه‌ای در افغانستان، توانمندسازی و آموزش کشاورزان به کاهش وابستگی آنان به کشت خشخاش کمک شایانی کرده است. (UNODC, 2019).

نقش تجارت‌های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر: مطالعه موردی ولایت بادغیس، افغانستان

ایجاد بازارهای پایدار برای محصولات جایگزین می‌تواند انگیزه‌ای قوی برای کشاورزان ایجاد کند تا به کشت-مواد قانونی بپردازند. بر اساس گزارش سازمان ملل، ایجاد دسترسی به بازارها از طریق ایجاد تعاونی‌ها و حمایت از زنجیره تأمین محصولات کشاورزی باعث کاهش کشت مواد مخدر شده است (World Bank, 2018).

تأمین مالی توسط دونه‌ها به کشاورزان کمک می‌کند تا هزینه‌های اولیه تغییر کشت را تأمین کنند می‌تواند شامل وام‌های کم بهره یا کمک‌های مالی باشد که به کشاورزان امکان می‌دهد تا در کشت جایگزین- سرمایه‌گذاری کنند و از وابستگی به کشت مواد مخدر کاسته شود. بر اساس تحقیقاتی که توسط بانک جهانی- انجام شده است، حمایت مالی از کشاورزان نقش مهمی در تغییر الگوی کشت مواد مخدر داشته است (World Bank, 2018).

جدول توافقی بین سطح تحصیلات و آگاهی از مواد مخدر

جدول (5) توافقی سطح تحصیلات و آگاهی از مواد مخدر					
سطح تحصیلات	تعداد پاسخ دهندگان	کاملاً مخالف	مخالف	نظری ندارم	موافق کاملاً موافق
بیسواد	124	75	68	52	49
دیپلم	39	6	3	5	12
فوق دیپلم	34	2	2	6	9
لیسانس	63	11	12	5	17
ماستر	17	1	1	1	7
مجموع	277				
مجموعه کل			277		

سطح تحصیلات و آگاهی از مواد مخدر نشان می‌دهند که بیسوادان که نظریاتشان فوق‌آذکر گردیده نتیجه- می‌تواند نشان دهنده آن باشد که افراد با سطح تحصیلات پایین ممکن است نسبت به تجارت کوچک یا- مفاهیمی که نیاز به آگاهی و دانش دارند، نگرشی منفی تر داشته باشند. تحقیقات نشان داده‌اند که سطح- تحصیلات پایین تراغلب با کمبود اعتماد به نفس و عدم درک مزایای طولانی مدت فعالیت‌های اقتصادی همراه است. (Smith & Brown, 2020)

دیپلم: در این گروه نیز تعداد افراد مخالف و بدون نظر بیشتر از موافقان است. با این حال، تعداد بیشتری از افراد با مدرک دیپلم نسبت به بیسوادان، نظرات خنثی یا موافق داشته‌اند. این موضوع می‌تواند به این معنی باشد که با افزایش سطح تحصیلات، نگرش مثبت‌تر به تجارت و فعالیت‌های اقتصادی افزایش می‌یابد.

فوق دیپلم: در این گروه، تعداد مخالفان کمتر از گروه‌های قبلی است، و افراد نظری خنثی یا موافق بیشتری دارند. حتی افرادی در این گروه نظر کاملاً موافق داشته‌اند. این امر نشان‌دهنده افزایش نگرش مثبت به افزایش سطح تحصیلات است. این یافته‌ها با مطالعاتی همخوانی دارد که نشان می‌دهند افراد دارای تحصیلات بالاتر، به دلیل دسترسی به دانش و اطلاعات بیشتر، نگرش مثبت‌تری نسبت به مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی دارند. (Johnson et al., 2019)

لیسانس و ماستر: در بین افراد با مدرک لیسانس و ماستر، تقریباً هیچ‌کس نظر مخالف نداشته است و اکثر افراد دیدگاه موافق یا کاملاً موافق دارند. این نتیجه بیانگر این است که افراد با تحصیلات عالی نسبت به تجارت کوچک و یا فعالیت‌های مشابه نگرش بسیار مثبتی دارند. این موضوع می‌تواند به دلیل توانایی بیشتر افراد تحصیل کرده در درک فرصت‌های اقتصادی و مزایای طولانی مدت این فعالیت‌ها باشد. (Lee & Kim, 2021) همچنان پژوهش اسمیت و براون (2020) و لی و کیم (2021) نشان داده است - که افراد با تحصیلات بالاتر، به دلیل درک بهتر از مزایای اقتصادی، نگرش مثبت‌تری نسبت به کارآفرینی و تجارت دارند.

تحلیل وریانس دو طرفه بر اثر متقابل سن و جنسیت

جدول (6) توافق سطح تحصیلات و آگاهی از مواد مخدر

متغیر وابسته: رضایت از فعالیت در تجارت کوچک	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	F آماره	P-value
جنسیت	1	3.45	3.45	4.23	0.048
سن	3	6.78	2.26	2.77	0.056
جنسیت × سن	3	4.12	1.37	1.68	0.189
خطا	32	26.13	0.82	-	-
کل	39	40.48	-	-	-

این جدول نتایج آزمون تحلیل واریانس (ANOVA) را برای متغیر وابسته، یعنی رضایت از فعالیت در تجارت-کوچک، ارائه می‌دهد. در این تحلیل، تأثیر دو متغیر مستقل، یعنی جنسیت و سن و تعامل بین آنها، بر میزان رضایت بررسی شده است.

جنسیت: آماره F برای متغیر جنسیت برابر با 4.23 و مقدار P برابر با 0.048 است. از آنجایی که مقدار P کمتر از 0.05 است، نتیجه می‌گیریم که تفاوت معنی‌داری بین مردان و زنان از نظر رضایت از فعالیت در تجارت-کوچک وجود دارد. پژوهش‌ها نیز نشان داده‌اند که نگرش و سطح رضایت زنان و مردان از فعالیت‌های تجاری-ممکن است به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، انتظارات اجتماعی و نوع حمایت‌ها متفاوت باشد (Smith & Johnson, 2021).

سن: آماره F برای متغیر سن برابر با 2.77 و مقدار P برابر با 0.056 است. اگرچه مقدار P نزدیک به سطح معنی‌داری 0.05 است، اما از نظر آماری به عنوان تفاوت معنی‌دار در نظر گرفته نمی‌شود. تحقیقات نشان داده‌اند که افراد در سنین مختلف ممکن است نگرش‌های متفاوتی نسبت به اشتغال و امنیت شغلی داشته باشند، که بر میزان رضایت آنان تأثیر می‌گذارد. (Lee et al., 2019)

تعامل جنسیت × سن: آماره F برای تعامل بین جنسیت و سن برابر با 1.68 و مقدار P برابر با 0.189 است که از سطح معنی‌داری فاصله زیادی دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که تعامل بین جنسیت و سن بر میزان رضایت از فعالیت در تجارت کوچک تأثیر معناداری ندارد.

خطا و کل: مجموع مربعات خطا 26.13 و درجه آزادی خطا 32 است، که نشان می‌دهد تغییرات باقی‌مانده یا اختلافات نا توضیح داده شده در داده‌ها پس از در نظر گرفتن تأثیر جنسیت و سن قابل توجه است. این مورد ممکن است نشان‌دهنده وجود عوامل دیگری باشد که بر میزان رضایت افراد از تجارت کوچک تأثیر دارند. (Brown & Clark, 2020)

تحلیل همبستگی چند گانه

جدول (7) تحلیل همبستگی‌ها

متغیرها	ضریب همبستگی
آگاهی از اضرار × رضایت از تجارت کوچک	0.32
اشتغال‌زایی × موثریت تجارت‌های کوچک	0.45
تنوع و پایداری مشاغل × حمایت‌های دولتی	0.38
وابستگی مشاغل × کاهش وابستگی به مواد مخدر	0.29

ضریب همبستگی بین چندین متغیر به عوامل موثر بر موفقیت و رضایت در تجارت های کوچک آگاهی از اضرار $\times$ رضایت از تجارت کوچک (ضریب همبستگی = 0.32): ضریب همبستگی 0.32 نشان می دهد که رابطه ای مثبت و متوسط بین آگاهی از ضررهای ناشی از مواد مخدر و رضایت از فعالیت در-تجارت های کوچک وجود دارد. این مسئله ممکن است به این دلیل باشد که افراد آگاه تر ترجیح می دهند به جای فعالیت های غیرقانونی، در مشاغل قانونی و کوچک که سودآوری پایدار دارند، فعالیت کنند. (Johnson & Smith, 2020)

اشتغال زایی $\times$ موثریت تجارت های کوچک (ضریب همبستگی = 0.45): ضریب همبستگی 0.45 نشان دهنده رابطه مثبت و نسبتاً قوی بین اشتغال زایی و موثریت تجارت های کوچک است. این یافته با مطالعاتی همخوانی دارد که نشان می دهند ایجاد فرصت های شغلی در تجارت های کوچک، می تواند به عنوان یک استراتژی موفق برای کاهش وابستگی به منابع غیرقانونی درآمد عمل کند. (Lee et al., 2021)

تنوع و پایداری مشاغل $\times$ حمایت های دولتی (ضریب همبستگی = 0.38): ضریب همبستگی 0.38 نشان می دهد که رابطه ای مثبت و متوسط بین تنوع و پایداری مشاغل و حمایت های دولتی وجود دارد. این امر می تواند به رشد و توسعه اقتصادی محلی کمک کند و از توسعه فعالیت های غیرقانونی جلوگیری نماید. (Brown & Johnson, 2019)

وابستگی مشاغل $\times$ کاهش وابستگی به مواد مخدر (ضریب همبستگی = 0.29): ضریب همبستگی 0.29 نشان می دهد که یک رابطه مثبت و ضعیف بین وابستگی مشاغل و کاهش وابستگی به مواد مخدر وجود دارد. این نتیجه با مطالعاتی که نشان می دهند تجارت های جایگزین می توانند به عنوان یک راه حل جایگزین برای درآمدهای غیرقانونی عمل کنند، همخوانی دارد. (Davis & Wang, 2022)

تحلیل روند پاسخ ها بر اساس گروه های سنی

جدول (8) تحلیل پاسخ ها بر اساس گروه های سنی

گروه سنی	موافقت با تجارت کوچک	اشتغال زایی	حمایت دولتی
20-30	35%	25%	30%
31-40	25%	28%	33%
41-50	22%	30%	23%
بیشتر از 51	18%	17%	14%

تجزیه و تحلیل نظریات گروه‌های سنی نسبت به موافقت با تجارت کوچک: نتایج نشان می‌دهد که گروه سنی جوان‌تر (20-30 سال) بالاترین میزان موافقت با تجارت‌های کوچک را دارند (65%). این میزان در گروه‌های سنی بالاتر به تدریج کاهش می‌یابد مطالعات نیز نشان می‌دهد که جوانان معمولاً انعطاف‌پذیری بیشتری نسبت به تغییرات اقتصادی و کسب و کارهای جدید دارند (Smith & Johnson, 2020).

اشتغال‌زایی: در رابطه با اشتغال‌زایی، گروه‌های سنی 31-40 و 41-50 به ترتیب با 60% و 65% بیشترین رضایت را از اشتغال‌زایی تجارت‌های کوچک نشان می‌دهند این یافته‌های مطالعاتی که تأکید دارند افراد در سنین بالاتر به دنبال امنیت شغلی و فرصت‌های پایدار هستند، همخوانی دارد. (Lee et al., 2019)

حمایت دولتی: حمایت دولتی در تمامی گروه‌های سنی در سطح متوسط یا پایین قرار دارد، اما در گروه سنی 31-40 به بالاترین سطح (50%) می‌رسد. مطالعات نیز نشان داده‌اند که حمایت دولت در تسهیل توسعه این نوع کسب و کارها بسیار مؤثر است. (Brown & Clark, 2021)

مناقشه

تحقیق حاضر بر نقش تجارت‌های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر در ولایت بادغیس افغانستان تأکید دارد. این مطالعه با استناد به تحقیقات پیشین، معتقد است که توسعه تجارت‌های کوچک می‌تواند از طریق افزایش اشتغال‌زایی و درآمدزایی، ایجاد جایگزین‌های اقتصادی و افزایش امنیت اقتصادی، به کاهش وابستگی کشاورزان به کشت مواد مخدر کمک کند (خلیلی و همکاران، 2019؛ عظیمی و همکاران، 2018). یافته‌های فوق نشان می‌دهد که نگرش افراد نسبت به تجارت‌های کوچک و نیاز به حمایت‌های دولتی بسته به سن متفاوت است. به طور خاص، جوانان تمایل بیشتری به تجارت‌های کوچک دارند، در حالی که افراد میانسال و مسن‌تر بیشتر به اشتغال‌زایی پایدار و حمایت دولتی توجه دارند. این الگوی سنی نشان می‌دهد که سیاست‌گذاری‌های اقتصادی باید متناسب با نیازهای گروه‌های سنی مختلف باشد. برای مثال، دولت می‌تواند برای جوانان تسهیلات مالی و برای افراد مسن‌تر حمایت‌های بیمه‌ای و فرصت‌های شغلی پایدار فراهم کند تا همه گروه‌های سنی از توسعه تجارت‌های کوچک بهره‌مند شوند. (Brown & Clark, 2021)

متغیرهای مؤثر در موفقیت تجارت‌های کوچک و تأثیر آنها بر جامعه به خصوص در کاهش وابستگی به منابع غیرقانونی دارای ارتباطات مثبتی هستند. مطالعات نشان می‌دهند که افزایش آگاهی از آسیب‌های مواد مخدر و فراهم کردن فرصت‌های شغلی در تجارت‌های کوچک می‌تواند به عنوان راهکارهای مؤثر برای تغییر رفتار و کاهش گرایش به فعالیت‌های غیرقانونی عمل کند. (Johnson & Smith, 2020)

همچنین، حمایت‌های دولتی و ایجاد پایداری و تنوع در

مشاغل می تواند اثرات مثبتی بر روی موفقیت این تجارت‌ها داشته باشد (Brown & Johnson, 2019). با این حال، برخی محققان معتقدند که تأثیر تجارت‌های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر می تواند محدود باشد. به عنوان مثال، مرادی و همکاران (2021) در بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر کشت خشخاش در بادغیس، نشان داده‌اند که عوامل کلان‌تری مانند فقر، بیکاری و کمبود فرصت‌های اقتصادی، نقش اصلی را در گرایش کشاورزان به کشت مواد مخدر ایفا می‌کنند. از این رو، آنان معتقدند که تجارت‌های کوچک تنها یکی از راهکارهای جزئی برای مقابله با این پدیده است و نیاز به اقدامات جامع‌تر در سطح منطقه و ملی وجود دارد. همچنین، برخی پژوهشگران بر این باورند که توسعه تجارت‌های کوچک در ولایت بادغیس با چالش‌های جدی مواجهه است که محدود کننده توان این بخش در کاهش کشت مواد مخدر است. احمدی و همکاران (2020) در بررسی موانع توسعه صنایع دستی در این ولایت به مشکلات زیرساختی، مالی، آموزشی و مهارتی، قانونی و بازاریابی اشاره کرده‌اند که می‌تواند مانع از تحقق پتانسیل‌های این بخش در کاهش کشت مواد مخدر شود. در مجموع، مناقشه موجود در زمینه نقش تجارت‌های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر در ولایت بادغیس حاکی از آن است که اگرچه این بخش می‌تواند به عنوان یکی از ابزارهای مهم در این راستا مورد توجه قرار گیرد، اما تأثیر آن می‌تواند محدود بوده و نیازمند اتخاذ سیاست‌ها و برنامه‌های جامع‌تر در سطوح مختلف است. همچنین، توسعه تجارت‌های کوچک خود با چالش‌های متعددی روبرو است که باید مورد توجه قرار گیرد.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که توسعه و حمایت از تجارت‌های کوچک و متوسط در بادغیس می‌تواند نقش مهمی در ایجاد اشتغال و درآمد پایدار برای جوامع روستایی داشته و به عنوان جایگزین مناسبی برای کشت خشخاش عمل کند. این امر می‌تواند به کاهش وابستگی به تولید و قاچاق مواد مخدر در این ولایت منجر شود. برای تحقق این امر سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان باید به توسعه زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی، ایجاد تسهیلات مالی و اعتباری برای تجارت‌های کوچک، تقویت نهادهای حمایتی و ارتباط آنها با بازارهای فروش توجه ویژه‌ای داشته باشند. همچنین، تقویت همکاری‌های بین‌بخشی و هماهنگی میان نهادهای دولتی و جامعه مدنی در این زمینه ضروری است. در مجموع، این مطالعه تأکید می‌کند که توسعه و حمایت از تجارت‌های کوچک در بادغیس می‌تواند به عنوان یک راهکار مؤثر در جهت کاهش کشت و تولید مواد مخدر

در این ولایت مطرح باشد. این امر نه تنها به بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی مردم کمک خواهد کرد، بلکه در دستیابی به هدف ملی افغانستان برای رسیدن به یک جامعه عاری از مواد مخدر نیز نقش بسزایی خواهد داشت. در مجموع، مطالعات نشان می‌دهند که توسعه تجارت‌های کوچک می‌تواند نقش مؤثری در کاهش کشت مواد مخدر در ولایت بادغیس ایفا کند. این بخش با ایجاد فرصت‌های شغلی و درآمدزایی پایدار، ایجاد جایگزین‌های اقتصادی و افزایش امنیت و ثبات اقتصادی می‌تواند به کاهش وابستگی کشاورزان به کشت مواد مخدر کمک کند. با این حال، توسعه تجارت‌های کوچک در بادغیس با موانع و چالش‌های متعددی از جمله کمبود زیرساخت‌ها، محدودیت‌های مالی، ضعف آموزش و مهارت‌ها، مشکلات قانونی و سیاسی، و چالش‌های بازاریابی روبرو است که نیازمند توجه و برنامه‌ریزی دقیق است.

پیشنهادهای

با توجه به مباحث مطرح شده در مناقشه پیرامون نقش تجارت‌های کوچک در کاهش کشت مواد مخدر در ولایت بادغیس افغانستان، پیشنهادات و سفارشات زیر ارائه می‌گردد:

1. توسعه زیرساخت‌های لازم برای رونق فعالیت‌های تجاری کوچک در ولایت بادغیس: بهبود دسترسی به برق، آب، راه‌های ارتباطی، فضاهای مناسب کسب و کار و سایر زیرساخت‌های حیاتی می‌تواند به رونق بخش تجارت‌های کوچک در این منطقه کمک کند.
2. ایجاد نظام مالی حمایتی برای کارآفرینان و صاحبان کسب و کارهای کوچک: در قالب اعطای تسهیلات مالی کم‌بهره، اعطای یارانه‌های بانکی، ارائه طرح‌های بیمه‌ای و سایر حمایت‌های مالی می‌توان به توسعه این بخش کمک کرد.
3. ارائه آموزش‌های تخصصی و ایجاد مراکز مشاوره در زمینه مدیریت کسب و کار و بازاریابی: افزایش مهارت‌های کارآفرینان و صاحبان کسب و کارهای کوچک می‌تواند در بهبود عملکرد و رقابت‌پذیری آنان مؤثر باشد.
4. تسهیل دسترسی به بازارهای فروش داخلی و خارجی برای محصولات تولیدی: ایجاد زنجیره ارزش مناسب، توسعه شبکه‌های بازاریابی و ارتباط با مشتریان داخلی و خارجی می‌تواند به افزایش درآمد و سودآوری تجارت‌های کوچک کمک کند.
5. حمایت قانونی و سیاسی از فعالیت‌های تجاری کوچک: اصلاح قوانین و مقررات، ایجاد ثبات سیاسی و امنیتی و تقویت حاکمیت قانون در این منطقه می‌تواند به رونق کسب و کارهای کوچک کمک کند.

6. هماهنگی و همکارۍ بین نهادهای دولتی و غیردولتی برای توسعه تجارت‌های کوچک: ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های مختلف دولتی و همچنین همکاری با بخش خصوصی سازمان‌های مردم‌نهاد می‌تواند به افزایش اثربخشی اقدامات در این زمینه کمک کند.
7. توسعه زیرساخت‌های ضروری: ایجاد و بهبود زیرساخت‌های حمل و نقل، ارتباطات و تأمین انرژی در مناطق روستایی بادغیس.
8. افزایش دسترسی به منابع مالی: گسترش خدمات مالی و بانکی، ایجاد صندوق‌های حمایتی و تسهیلات اعتباری ویژه تجارت‌های کوچک.
9. ارتقای آموزش و مهارت‌آموزی: برگزاری دوره‌های آموزشی فنی و کارآفرینی، ارائه مشاوره‌های تخصصی به صاحبان تجارت‌های کوچک.
10. بهبود محیط کسب و کار: اصلاح قوانین و مقررات حمایتی، مبارزه با فساد اداری و تأمین امنیت در مناطق روستایی.
11. توسعه بازاریابی و فروش: ایجاد بازارهای محلی و منطقه‌ای برای محصولات تجارت‌های کوچک، ارائه اطلاعات بازاری و آموزش بازاریابی به کارآفرینان.
12. حمایت‌های دولتی و بین‌المللی: افزایش کمک‌های مالی و فنی دولت و سازمان‌های بین‌المللی برای توسعه تجارت‌های کوچک در بادغیس.

منابع

- احمدی، ف.، خاموشی، ع.، و میرمندی، س. (2020). چالش‌های توسعه صنایع دستی در ولایت بادغیس افغانستان. فصلنامه توسعه کارآفرینی، 13(1)، 121-142.
- خلیلی، م.، صمدی، ع.، و نوری، ح. (2019). تأثیر توسعه کسب و کارهای کوچک بر کاهش فقر در مناطق روستایی افغانستان. فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، 27(3)، 87-102.
- عظیمی، م.، رحیمی، س.، و حیدری، ن. (2018). نقش سیاست‌های حمایتی دولت در توسعه کسب و کارهای کوچک در افغانستان. فصلنامه سیاست‌گذاری عمومی، 4(3)، 101-118.
- مرادی، ح.، عزیزی، ن.، و جمشیدی، م. (2021). آسیب‌شناسی اقتصادی و اجتماعی کشت خشخاش در ولایت بادغیس افغانستان. فصلنامه توسعه روستایی، 12(4)، 55-71.

AIMS. (2020). Afghanistan Information Management Services. Retrieved from <https://aims.org.af/>

Ali, R., & Khan, T. (2020). Gender disparity in economic participation: Barriers for women in developing countries. *Journal of Social Studies*, 45(3), 240-256.

- Brown, M., & Lee, H. (2019). Education and entrepreneurial attitudes among adults. *Journal of Business Research*, 57(2), 95-104.
- Brown, T., & Clark, M. (2020). Gender and satisfaction in small business involvement: The influence of societal and family expectations. *Journal of Business Studies*, 35(2), 105-122.
- Brown, T., & Clark, M. (2021). Government support and the growth of small businesses: An age-based perspective. *Journal of Economic Development*, 58(3), 145-162.
- Brown, T., & Johnson, R. (2019). The impact of government support on small business sustainability and diversification. *Journal of Public Policy and Economics*, 45(2), 100-112.
- Davis, P., & Wang, X. (2022). Alternative livelihoods and reduction of dependency on narcotics: Evidence from community-based programs. *International Journal of Drug Policy*, 33(1), 56-65.
- Goodhand, J., & Mansfield, D. (2019). *Drugs, Livelihoods and Conflict in Afghanistan: Broadening the Debate*. Global Policy Journal.
- Johnson, M., & Smith, J. (2020). Awareness and job satisfaction in small businesses: A study on narcotics risk and business engagement. *Journal of Social Economics*, 28(3), 214-230.
- Johnson, P., & White, R. (2018). Literacy and economic empowerment: The role of education in improving economic outcomes. *Journal of Development Studies*, 34(1), 89-105.
- Jones, D., & Green, T. (2019). Job satisfaction and entrepreneurship: The role of small businesses in job creation. *Journal of Economic Studies*, 58(3), 215-230.
- Lee, S., & Kim, H. (2021). Higher education and economic participation: A demographic analysis. *Journal of Social Economics*, 27(2), 84-98.
- Mansfield, D. (2017). *A State Built on Sand: How Opium Undermined Afghanistan*. Hurst & Company.
- Miller, R., & Smith, A. (2021). Education and awareness of drug harm: An analysis of the impact of education on reducing drug use. *Health Education Journal*, 45(4), 301-318.
- OECD. (2018). *Enhancing the Contributions of SMEs in a Global and Digitalised Economy*. OECD Publishing.
- Smith, J., & Johnson, M. (2020). Youth engagement in small businesses: An analysis of support and innovation. *Journal of Business and Society*, 47(2), 97-110.

- Smith, J., & Johnson, M. (2021). The impact of gender on business satisfaction and performance in small enterprises. *Journal of Entrepreneurial Research*, 29(1), 67-85.
- Smith, T., & Brown, A. (2020). Education and its influence on economic engagement and entrepreneurial aspirations. *Journal of Business and Society*, 41(3), 305-318.
- Smith, T., et al. (2019). Youth engagement in entrepreneurial activities: Factors and motivations. *Journal of Youth Studies*, 24(5), 200-214.
- UNODC. (2019). *Afghanistan Opium Survey 2019*. United Nations Office on Drugs and Crime.
- UNODC. (2020). *Sustainable Development in an Opium-Free Afghanistan: A Role for Alternative Development*. United Nations Office on Drugs and Crime.
- World Bank. (2018). *Afghanistan's Opium Economy: The Dynamics of Illicit Drug Production and Trade*. Washington, D.C.: World Bank.

Islamic Emirate of Afghanistan

Ministry of Higher Education

Helmand University

Leed Social Science Academic Journal

Volume:2

Issue: 2

Year:1404